

کتابخانه دیجیتال نور

پیوند دانش، فناوری و پژوهش

گفت‌وگو با محمدحسین اصلانی، کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی با گرایش بازاریابی

به کوشش: هیئت تحریریه فصلنامه ره‌آورد نور

اشاره

پایگاه کتابخانه دیجیتال نورلایب، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین زیرساخت‌های پژوهشی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (مرکز نور)، نقشی مؤثر در دسترس‌پذیرکردن منابع علوم اسلامی و علوم انسانی برای پژوهشگران، استادان، دانشجویان، طلاب و مراکز علمی ایفا می‌کند. در این گفت‌وگو، محمدحسین اصلانی، مدیر عرضه معاونت بازرگانی و خدمات فرهنگی مرکز نور، ضمن معرفی خدمات و ظرفیت‌های نورلایب، به تشریح شیوه‌های ارائه خدمات به کاربران حقیقی و سازمانی، تنوع منابع فارسی و عربی، امکانات پژوهشی، نسخه‌های چاپ سنگی، ابزارهای هوشمند مبتنی بر هوش مصنوعی و قابلیت «گفت‌وگو با کتاب» می‌پردازد.

وی همچنین با تبیین مزیت‌های رقابتی نورلایب، از جمله: استنادپذیری علمی، گستره منابع، توسعه مستمر خدمات و برنامه‌های آینده، چشم‌انداز این پایگاه را به‌عنوان سکویی جامع برای پژوهش در علوم اسلامی و علوم انسانی ترسیم می‌کند.

* پایگاه نورلایب خدمات خود را به چه مخاطبانی ارائه می‌کند؟

باتوجه به اینکه محتوای پایگاه نورلایب بر علوم اسلامی و علوم انسانی متمرکز است، طیف گسترده‌ای از پژوهشگران و علاقه‌مندان را مخاطب خود قرار داده است. سیاست اصلی این پایگاه، توسعه بزرگ‌ترین کتابخانه دیجیتال تخصصی علوم اسلامی و علوم انسانی است. از این رو، خدمات آن، تنها به یک گروه خاص محدود نمی‌شود.

مهم‌ترین مخاطبان نورلایب را طلاب، استادان، دانشجویان، پژوهشگران دانشگاهی و محققان حوزه‌های علوم اسلامی و علوم انسانی تشکیل می‌دهند. در حال حاضر، بخش قابل‌توجهی از دانشگاه‌های کشور، به‌ویژه دانشگاه‌هایی که در رشته‌های علوم انسانی، علوم اسلامی و رشته‌های وابسته فعالیت می‌کنند، از مشترکان نورلایب هستند. اعضای هیئت علمی، پژوهشگران و دانشجویان این مراکز نیز از خدمات پایگاه بهره می‌برند.

در کنار دانشگاه‌ها، جامعه حوزوی نیز یکی از مهم‌ترین مخاطبان نورلایب به شمار می‌آید. وجود منابع غنی و تخصصی، به‌ویژه آثار مرجع در حوزه علوم اسلامی، سبب شده است که این پایگاه به یکی از منابع اصلی پژوهش‌های حوزوی تبدیل شود.

* برای دسترسی آسان پژوهشگران حوزوی به منابع دیجیتال چه اقداماتی انجام شده است؟

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی در سال‌های اخیر، با همکاری نهادهای حوزوی، خدمات ویژه‌ای را برای دسترسی آسان‌تر طلاب و پژوهشگران فراهم کرده است.

در همین راستا، سامانه‌هایی اختصاصی برای مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران و برخی دیگر از مراکز علمی و حوزوی راه‌اندازی شده است.

بر اساس این سازوکار، کاربران این مراکز می‌توانند از طریق سامانه‌های داخلی سازمان خود به نورلایب متصل شوند و بدون نیاز به خرید اشتراک شخصی، از خدمات کتابخانه دیجیتال استفاده کنند. مدیریت اشتراک نیز بر عهده همان سازمان است و کاربران، تنها با ورود به سامانه اختصاصی مجموعه خود، به منابع نورلایب دسترسی خواهند داشت.

این الگو در برخی سازمان‌های بزرگ علمی و فرهنگی، از جمله دفتر تبلیغات اسلامی و جامعةالمصطفی‌العالمیه نیز اجرا شده و کاربران این مراکز نیز از همین شیوه برای بهره‌مندی از خدمات نورلایب استفاده می‌کنند.

افزون بر این، کاربران حقیقی نیز می‌توانند به‌صورت مستقل اشتراک تهیه کرده و بر اساس نیاز پژوهشی خود از منابع استفاده کنند. در مقابل، برای دانشگاه‌ها، مؤسسات علمی و پژوهشی و سازمان‌های بزرگ نیز خدمات اختصاصی پیش‌بینی شده است تا بتوانند با شرایط مناسب‌تر و امکانات گسترده‌تر از ظرفیت‌های کتابخانه دیجیتال نور بهره‌مند شوند.

از جمله مهم‌ترین خدمات سازمانی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

– **دسترسی مبتنی بر IP :** پس از انعقاد قرارداد با دانشگاه یا مؤسسه، کاربران آن مجموعه از طریق اینترنت و اشتراک خریداری‌شده توسط دانشگاه، به‌صورت خودکار به منابع نورلایب دسترسی پیدا می‌کنند.

– **دسترسی از طریق ایمیل سازمانی:** در این روش، استادان، پژوهشگران و دانشجویان، حتی خارج از محیط دانشگاه نیز می‌توانند با استفاده از نشانی ایمیل سازمانی خود، از اعتبار اشتراک دانشگاه بهره‌مند شوند.

– **اتصال از طریق سامانه‌های اختصاصی سازمان‌ها:** این روش اکنون در مراکز حوزوی و برخی سازمان‌های بزرگ

مهم‌ترین مخاطبان نورلایب را طلاب، استادان، دانشجویان، پژوهشگران دانشگاهی و محققان حوزه‌های علوم اسلامی و علوم انسانی تشکیل می‌دهند. در حال حاضر، بخش قابل‌توجهی از دانشگاه‌های کشور، به‌ویژه دانشگاه‌هایی که در رشته‌های علوم انسانی، علوم اسلامی و رشته‌های وابسته فعالیت می‌کنند، از مشترکان نورلایب هستند

علمی اجرا شده و کاربران بدون نیاز به خرید اشتراک شخصی، از خدمات پایگاه استفاده می‌کنند.

به همین دلیل، می‌توان گفت تنوع خدمات نورلایب متناسب با تنوع مخاطبان آن طراحی شده است و تلاش شده هر کاربر، متناسب با شرایط و نیاز خویش، مناسب‌ترین شیوه دسترسی را انتخاب نماید.

* آیا خدمات نورلایب، به شیوه استفاده از محتوا محدود می‌شود؟

تنوع خدمات، تنها به شیوه دسترسی محدود نمی‌شود؛ بلکه در چگونگی استفاده از محتوا نیز امکانات مختلفی برای کاربران پیش‌بینی شده است.

برای مثال، اگر متن کتاب در پایگاه موجود باشد، کاربر می‌تواند متن را مطالعه یا دریافت کند، نسخه PDF را مشاهده نماید یا تصویر صفحات کتاب را ببیند. همچنین، افرادی که صرفاً قصد مطالعه دارند، می‌توانند بدون استفاده از سایر امکانات، کتاب را به‌صورت برخط مطالعه کنند؛ روشی که مصرف اشتراک را نیز کاهش می‌دهد.

این انعطاف در ارائه خدمات، باعث شده

است که هر پژوهشگر، متناسب با نیاز علمی و شیوه تحقیق خود، از امکانات مختلف نورلایب بهره‌مند شود.

* این پایگاه از نظر زبانی، بیشتر چه مخاطبانی را پوشش می‌دهد؟

اگر بخواهیم منابع موجود در نورلایب را از نظر زبانی بررسی کنیم، بخش عمده آنها به زبان عربی است. در حال حاضر، بیش از ۸۴ هزار و ۷۰۰ عنوان کتاب عربی و حدود ۲۱ هزار عنوان کتاب فارسی در پایگاه وجود دارد. علاوه بر این، منابعی به زبان انگلیسی و چند زبان دیگر نیز در نورلایب عرضه شده است؛ هرچند سهم آنها در مقایسه با منابع عربی و فارسی، کمتر است.

باین‌حال، نباید تصور کرد که مخاطبان کتاب‌های عربی صرفاً عرب‌زبان هستند. بخش قابل‌توجهی از پژوهشگران ایرانی، استادان دانشگاه و طلاب حوزه‌های علمیه نیز برای انجام پژوهش‌های تخصصی خود از همین منابع عربی استفاده می‌کنند؛ زیرا بسیاری از آثار موجود، منابع اصلی و مرجع در حوزه‌هایی همچون حدیث، فقه، تفسیر، اصول، کلام و دیگر علوم اسلامی هستند.

به همین دلیل، زبان کتاب الزاماً بیانگر

زبان مخاطب نیست. بسیاری از کاربران فارسی‌زبان برای پژوهش‌های علمی خود به منابع عربی مراجعه می‌کنند و این آثار را از مهم‌ترین مراجع تحقیقاتی خود می‌دانند.

ازسوی دیگر، به دلیل غنای منابع عربی، نورلایب مخاطبان قابل‌توجهی نیز در کشورهای عربی دارد و پژوهشگران این کشورها نیز از ظرفیت‌های کتابخانه دیجیتال نور بهره‌مند می‌شوند.

* آیا نورلایب تنها به ارائه نسخه دیجیتال کتاب‌ها اکتفا کرده یا امکانات پژوهشی دیگری نیز در اختیار کاربران قرار می‌دهد؟

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های نورلایب آن است که صرفاً یک مخزن دیجیتال کتاب نیست؛ بلکه امکانات متنوعی برای انجام پژوهش‌های علمی در اختیار کاربران قرار می‌دهد.

در بسیاری از کتاب‌ها، افزون بر متن و تصویر صفحات، خدمات پژوهشی متعددی نیز ارائه شده است. برای نمونه، ارتباط میان منابع، ارجاعات علمی، احادیث، پیوند به منابع مرتبط و دیگر اطلاعات پژوهشی در اختیار کاربر قرار می‌گیرد تا فرایند تحقیق با سرعت و دقت بیشتری انجام شود.

هدف این است که پژوهشگر تنها به مطالعه یک کتاب محدود نباشد، بلکه بتواند شبکه ارتباطی منابع را نیز مشاهده و مسیر پژوهش خود را آسان‌تر دنبال کند.

* یکی از خدمات جدید نورلایب، قابلیت «گفت‌وگو با کتاب» است. این خدمت چه ویژگی‌هایی دارد؟ «گفت‌وگو با کتاب» یکی از تازه‌ترین

بیش از ۸۴ هزار و ۷۰۰ عنوان کتاب عربی و حدود ۲۱ هزار عنوان کتاب فارسی در پایگاه وجود دارد. علاوه بر این، منابعی به زبان انگلیسی و چند زبان دیگر نیز در نورلایب عرضه شده است؛ هرچند سهم آنها در مقایسه با منابع عربی و فارسی، کمتر است

مسیرهای متنوعی انجام می‌شود تا کاربران، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی همواره از تازه‌ترین امکانات و طرح‌های این پایگاه آگاه باشند.

یکی از مهم‌ترین بسترهای اطلاع‌رسانی، کانال‌ها و پیام‌رسان‌های رسمی مرکز است که اخبار، خدمات جدید، به‌روزرسانی‌ها و طرح‌های ویژه از طریق آن‌ها منتشر می‌شود. علاوه بر این، هم‌زمان با اجرای طرح‌های تخفیفی و کمپین‌های مناسبی، اطلاع‌رسانی از طریق پیامک، پست الکترونیکی و شبکه‌های اجتماعی نیز انجام می‌شود.

در کنار این اقدامات، مرکز با برخی رسانه‌ها

می‌شود و متناسب با نیاز هر گروه، شرایط متفاوتی برای بهره‌مندی از خدمات فراهم می‌آورد.

در مجموع، تلاش ما این است که هر پژوهشگر، استاد، دانشجو یا طلبه بتواند متناسب با نیاز خود، مناسب‌ترین شیوه استفاده از نورلایب را انتخاب کند و با کمترین محدودیت به منابع علمی موردنیاز دسترسی داشته باشد.

*** مرکز برای معرفی نورلایب و اطلاع‌رسانی خدمات آن به کاربران چه اقداماتی انجام می‌دهد؟**

اطلاع‌رسانی درباره خدمات نورلایب از

خدمات نورلایب است که با بهره‌گیری از فناوری هوش مصنوعی طراحی شده و می‌تواند تحول قابل‌توجهی در شیوه پژوهش ایجاد کند.

در این خدمت، کاربر به جای جست‌وجوی سنتی، پرسش خود را مستقیماً از کتاب مطرح می‌کند و سامانه، پاسخ را بر اساس محتوای همان منابع استخراج و ارائه می‌دهد. این قابلیت، دسترسی پژوهشگران به اطلاعات موردنیاز را بسیار سریع‌تر و دقیق‌تر می‌کند و به‌ویژه در پژوهش‌های تخصصی، زمان جست‌وجو را به میزان قابل‌توجهی کاهش می‌دهد.

در حال حاضر، استفاده از این خدمت برای کاربران رایگان است؛ البته برای هر کاربر، سقف مشخصی از پرسش‌های روزانه در نظر گرفته شده است. هر کاربر پس از ورود به سامانه، می‌تواند روزانه تا ۵ سؤال را از طریق این خدمت مطرح کند.

زیرساخت‌های فنی و مدل اقتصادی این خدمت نیز طراحی شده است و در آینده، هم‌زمان با تکمیل برنامه‌های توسعه‌ای، شیوه بهره‌برداری نهایی از آن نیز اعلام خواهد شد.

*** آیا نورلایب برای توسعه خدمات خود برنامه‌های تشویقی نیز در نظر گرفته است؟**

بله، علاوه بر خدمات سازمانی و اشتراک‌های انفرادی، برنامه‌های متنوعی برای افزایش دسترسی کاربران پیش‌بینی شده است.

در مقاطع مختلف، طرح‌های تخفیفی و کمپین‌های ویژه برگزار می‌شود تا کاربران بیشتری بتوانند از خدمات نورلایب استفاده کنند. این برنامه‌ها هم برای کاربران حقیقی و هم برای مشتریان سازمانی طراحی

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های نورلایب آن است که صرفاً یک مخزن دیجیتال کتاب نیست؛ بلکه امکانات متنوعی برای انجام پژوهش‌های علمی در اختیار کاربران قرار می‌دهد

«گفت و گو با کتاب» یکی از تازه‌ترین خدمات نورلایب است که با بهره‌گیری از فناوری هوش مصنوعی طراحی شده و می‌تواند تحول قابل توجهی در شیوه پژوهش ایجاد کند. در این خدمت، کاربر به جای جست‌وجوی سنتی، پرسش خود را مستقیماً از کتاب مطرح می‌کند و سامانه، پاسخ را بر اساس محتوای همان منابع استخراج و ارائه می‌دهد.

کاربران می‌توانند برای هر پژوهش، پروژه‌ای مستقل تعریف کنند، یادداشت‌های پژوهشی خود را ثبت و دسته‌بندی کنند و برای بخش‌های مختلف کتاب نمایه اختصاصی ایجاد کنند. این قابلیت‌ها به پژوهشگر کمک می‌کند تا اطلاعات گردآوری شده را به‌صورت منظم مدیریت کند.

از دیگر امکانات نورلایب می‌توان به: جست‌وجو در متن کتاب، کپی متن، نمایه‌گذاری، یادداشت‌نویسی، تغییر اندازه قلم، ابزارهای مطالعه و مدیریت پروژه‌های پژوهشی اشاره کرد.

همچنین فرهنگ لغت تعبیه شده در سامانه، این امکان را فراهم می‌کند که کاربر هنگام مطالعه، معنای واژه‌ها را بدون خروج از محیط کتاب مشاهده کند. این قابلیت، به‌ویژه در مطالعه متون عربی، برای پژوهشگران بسیار کاربردی است.

در برخی نسخه‌های سامانه، قابلیت‌هایی مانند مشابه‌یابی متون نیز ارائه شده بود که به کاربران امکان می‌داد بخش‌های مشابه یک متن را در دیگر منابع شناسایی کنند. هرچند این خدمت در حال حاضر با تغییراتی همراه شده است، اما توسعه امکانات پژوهشی همچنان یکی از برنامه‌های اصلی نورلایب به شمار می‌رود.

همکاری کتابخانه آستان قدس رضوی در اختیار کاربران قرار گرفته است.

این مجموعه، به‌ویژه برای پژوهشگران حوزه نسخه‌شناسی، تصحیح متون، تاریخ کتاب و مطالعات کتاب‌شناختی اهمیت فراوانی دارد؛ زیرا امکان مشاهده مستقیم نسخه‌های چاپ سنگی را در محیطی دیجیتال فراهم می‌کند.

در حال حاضر، صدها عنوان از این آثار در نورلایب عرضه شده و مطالعه تصاویر آن‌ها برای کاربران به‌صورت رایگان امکان‌پذیر است. این خدمت، یکی از ظرفیت‌های ارزشمند نورلایب برای پژوهشگران حوزه میراث مکتوب به شمار می‌رود و زمینه مطالعه منابعی را فراهم می‌کند که دسترسی به نسخه‌های فیزیکی آن‌ها برای بسیاری از محققان دشوار است.

*** نورلایب چه امکانات پژوهشی ویژه‌ای در اختیار کاربران قرار می‌دهد که آن را از بسیاری از کتابخانه‌های دیجیتال متمایز می‌کند؟**
یکی از مهم‌ترین مزیت‌های نورلایب، مجموعه گسترده امکانات پژوهشی آن است؛ امکاناتی که فراتر از مطالعه یک کتاب عمل می‌کنند و محیطی مناسب برای انجام تحقیقات علمی فراهم می‌آورند.

و فعالان فضای مجازی نیز همکاری دارد تا اخبار و خدمات نورلایب در جامعه علمی و پژوهشی بازنشر شود و مخاطبان بیشتری با ظرفیت‌های این پایگاه آشنا شوند.

برای دانشگاه‌ها و مراکز علمی نیز شیوه‌های اختصاصی اطلاع‌رسانی در نظر گرفته شده است. ارسال پوستر، بنرهای معرفی خدمات، برگزاری نشست‌های آموزشی، وبینارهای تخصصی و کلاس‌های آموزشی از جمله اقداماتی است که به‌صورت مستمر برای معرفی امکانات نورلایب انجام می‌شود.

به‌ویژه در هفته پژوهش و مناسبت‌های علمی، وبینارهای آموزشی متعددی برای معرفی قابلیت‌های نورلایب و سایر پایگاه‌های مرکز برگزار می‌شود تا کاربران بتوانند از امکانات این سامانه‌ها به‌صورت بهینه استفاده کنند.

*** یکی از خدماتی که در سال‌های اخیر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته، ارائه نسخه‌های چاپ سنگی است. این خدمت چگونه شکل گرفته است؟**
یکی از اقدامات ارزشمند نورلایب، فراهم کردن امکان دسترسی به مجموعه‌ای از نسخه‌های چاپ سنگی است که با

*** این امکانات چه تأثیری بر فرایند پژوهش کاربران دارد؟**
هدف از طراحی این ابزارها، آن است که پژوهشگر همه نیازهای خود را در یک محیط یکپارچه برطرف کند.

برای مثال، پژوهشگری که هم‌زمان روی چند مقاله یا چند کتاب کار می‌کند، می‌تواند برای هر پروژه، پرونده‌ای مستقل ایجاد کند، یادداشت‌های خود را سامان دهد، بخش‌های مهم کتاب‌ها را نمایه‌گذاری کند و در هر زمان به آن‌ها بازگردد.

به همین دلیل، نورلایب تنها محل نگهداری کتاب‌های دیجیتال نیست؛ بلکه محیطی برای مدیریت و سازمان‌دهی فرایند پژوهش نیز به شمار می‌آید؛ محیطی که تلاش می‌کند ابزارهای موردنیاز محقق را در کنار منابع علمی در اختیار او قرار دهد.

*** به نظر شما، مهم‌ترین مزیت نورلایب در مقایسه با بسیاری از کتابخانه‌های دیجیتال چیست؟**
از جمله مهم‌ترین ویژگی‌های نورلایب، وفاداری کامل به نسخه اصلی کتاب

نگارش مقاله، پایان‌نامه یا کتاب، بتواند با اطمینان کامل به صفحه مشخصی از منبع استناد کند؛ زیرا اطلاعات ارائه‌شده کاملاً با نسخه چاپی مطابقت دارد.

*** این ویژگی چه تأثیری بر اعتبار پژوهش‌های علمی دارد؟**
در پژوهش‌های علمی، دقت در ارجاع‌دهی اهمیت فراوانی دارد. هنگامی که پژوهشگر بتواند متن کتاب را در کنار تصویر همان صفحه مشاهده کند، اطمینان بیشتری نسبت به صحت نقل‌قول‌ها و استنادهای خود خواهد داشت.

است. در این پایگاه، متن کتاب صرفاً به‌صورت دیجیتالی ارائه نشده، بلکه ساختار صفحات، صفحه‌بندی، ارجاعات و اطلاعات کتاب‌شناختی نیز با نسخه چاپی منطبق است.

در برخی کتابخانه‌های دیجیتال، تنها متن کتاب در اختیار کاربر قرار می‌گیرد؛ در نتیجه، گاهی صفحه‌بندی، پاورقی‌ها یا ساختار اصلی اثر از بین می‌رود و استناد دقیق به کتاب دشوار می‌شود. اما در نورلایب تلاش شده است که متن و تصویر کتاب، هر دو، با حفظ اصالت اثر در اختیار پژوهشگر قرار گیرد.

این ویژگی باعث می‌شود پژوهشگر هنگام

نورلایب امروز یکی از بزرگ‌ترین کتابخانه‌های دیجیتال تخصصی علوم اسلامی و علوم انسانی است.

در حال حاضر، بیش از ۱۴۵ هزار جلد کتاب در این پایگاه گردآوری شده و کاربران به مجموعه‌ای گسترده از منابع علمی دسترسی دارند. همچنین بیش از ۵۳ میلیون صفحه تصویر از کتاب‌ها در نورلایب نمایه‌سازی و در دسترس پژوهشگران قرار گرفته است

در نورلایب، علاوه بر متن دیجیتالی، تصویر صفحات کتاب نیز در دسترس است. بنابراین، کاربر می‌تواند هر زمان که لازم باشد، متن را با نسخه تصویری تطبیق دهد و از صحت اطلاعات اطمینان حاصل کند.

این موضوع، به‌ویژه در تحقیقات دانشگاهی و حوزوی، یک مزیت اساسی به شمار می‌رود؛ زیرا استنادها باید دقیق، مستند و قابل پیگیری باشند.

* از نظر حجم منابع و داده‌های علمی، نورلایب امروز در چه جایگاهی قرار دارد؟

نورلایب امروز یکی از بزرگ‌ترین کتابخانه‌های دیجیتال تخصصی علوم اسلامی و علوم انسانی است.

در حال حاضر، بیش از ۱۴۵ هزار جلد کتاب در این پایگاه گردآوری شده و کاربران به مجموعه‌ای گسترده از منابع علمی دسترسی دارند. همچنین بیش از ۵۳ میلیون صفحه تصویر از کتاب‌ها در نورلایب نمایه‌سازی و در دسترس پژوهشگران قرار گرفته است.

بسیاری از این آثار، منابعی هستند که دیگر در بازار نشر وجود ندارند، تجدید چاپ

نشده‌اند یا دسترسی به نسخه‌های اصلی آن‌ها بسیار دشوار است. برخی از این منابع نیز از کتابخانه‌ها و مراکز علمی خارج از کشور تهیه شده و پس از طی مراحل فنی، به مجموعه نورلایب افزوده شده‌اند.

از این‌رو، نورلایب صرفاً مجموعه‌ای از کتاب‌های موجود بازار نیست؛ بلکه بخشی از میراث مکتوب علوم اسلامی و علوم انسانی را نیز حفظ و در اختیار پژوهشگران قرار داده است.

* این حجم از منابع چه مزیتی برای دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی ایجاد می‌کند؟

برای یک دانشگاه یا مؤسسه پژوهشی، ایجاد کتابخانه‌ای با چنین گستره‌ای از منابع، نیازمند سرمایه‌گذاری بسیار سنگین، فضای فیزیکی گسترده و سال‌ها زمان است.

در مقابل، با تهیه اشتراک نورلایب، این مراکز می‌توانند به مجموعه‌ای عظیم از منابع علمی دسترسی پیدا کنند؛ منابعی که گردآوری بخش قابل توجهی از آن‌ها به‌صورت مستقل، عملاً امکان‌پذیر نیست.

به همین دلیل، بسیاری از دانشگاه‌ها و مراکز

پژوهشی، استفاده از نورلایب را راهکاری مناسب برای توسعه منابع علمی خود می‌دانند و از این ظرفیت برای پشتیبانی از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی بهره می‌برند.

* آیا توسعه نورلایب همچنان ادامه دارد یا مجموعه منابع آن به وضعیت ثابتی رسیده است؟

توسعه نورلایب یک فرایند مستمر است و این پایگاه همواره در حال گسترش منابع و خدمات خود است.

به‌صورت پیوسته کتاب‌های جدید به مجموعه افزوده می‌شود، امکانات پژوهشی توسعه می‌یابد و قابلیت‌های تازه‌ای برای کاربران طراحی می‌شود. هدف آن است که نورلایب هم از نظر حجم محتوا و هم از نظر کیفیت خدمات، پاسخگوی نیازهای روزافزون جامعه علمی باشد.

در کنار توسعه منابع، برنامه‌های دیگری نیز در دست اجراست؛ از جمله ایجاد صفحات اختصاصی برای پدیدآورندگان، معرفی آثار آنان، بهره‌گیری گسترده‌تر از هوش مصنوعی و توسعه خدمات پژوهشی هوشمند.

این اقدامات، نورلایب را از یک کتابخانه دیجیتال صرف، به یک سکوی جامع خدمات پژوهشی تبدیل خواهد کرد.

* با توجه به این روند، آینده نورلایب را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

باتوجه به برنامه‌های توسعه‌ای مرکز، می‌توان انتظار داشت که نورلایب در سال‌های آینده، علاوه بر افزایش منابع، در حوزه خدمات هوشمند پژوهشی نیز جایگاه برجسته‌تری پیدا کند.

ترکیب محتوای غنی، ابزارهای پژوهشی، فناوری‌های نوین و توسعه مستمر خدمات، این ظرفیت را ایجاد کرده است که نورلایب به یکی از مهم‌ترین مراجع دیجیتال علوم اسلامی و علوم انسانی در سطح منطقه و جهان اسلام تبدیل شود

ترکیب محتوای غنی، ابزارهای پژوهشی، فناوری‌های نوین و توسعه مستمر خدمات، این ظرفیت را ایجاد کرده است که نورلایب به یکی از مهم‌ترین مراجع دیجیتال علوم اسلامی و علوم انسانی در سطح منطقه و جهان اسلام تبدیل شود.

* باتوجه به روند توسعه نورلایب، چشم‌انداز آینده این پایگاه را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

نورلایب در سال‌های اخیر مسیر توسعه خود را تنها بر افزایش تعداد منابع متمرکز نکرده، بلکه هم‌زمان تلاش کرده است خدمات پژوهشی، فناوری‌های نوین و امکانات موردنیاز پژوهشگران را نیز گسترش دهد.

امروز این پایگاه، افزون بر دسترسی به ده‌ها هزار عنوان کتاب تخصصی، مجموعه‌ای از ابزارهای پژوهشی، خدمات هوشمند و قابلیت‌های متنوع را در اختیار کاربران قرار می‌دهد و این روند همچنان ادامه خواهد داشت.

در برنامه‌های توسعه‌ای پیش‌بینی شده است که صفحات اختصاصی برای پدیدآورندگان آثار ایجاد شود تا هر نویسنده، اندیشمند یا شخصیت علمی، صفحه‌ای مستقل شامل

در این مسیر به شمار می‌رود، اما برنامه‌های توسعه‌ای به این خدمت محدود نمی‌شود. هدف آن است که با استفاده از فناوری‌های نوین، فرایند جست‌وجو، تحلیل اطلاعات، دسترسی به منابع و انجام پژوهش برای کاربران سریع‌تر، دقیق‌تر و هوشمندتر شود.

به‌کارگیری هوش مصنوعی می‌تواند شیوه تعامل پژوهشگران با منابع علمی را متحول کند و مسیر دستیابی به اطلاعات موردنیاز را کوتاه‌تر و کارآمدتر سازد.

* اگر بخواهید مهم‌ترین ویژگی نورلایب را در یک جمله بیان کنید، به چه نکته‌ای اشاره می‌کنید؟

به اعتقاد من، مهم‌ترین ویژگی نورلایب، ترکیب محتوای معتبر با خدمات پژوهشی تخصصی است.

کاربر تنها با یک مخزن کتاب روبه‌رو نیست؛ بلکه به مجموعه‌ای از منابع علمی، ابزارهای پژوهشی، امکانات مدیریت تحقیق، خدمات هوشمند و قابلیت‌های متنوع دسترسی دارد که همگی در یک محیط واحد گردآوری شده‌اند.

معرفی، آثار، اطلاعات کتاب‌شناختی و سایر داده‌های مرتبط داشته باشد. برخی از این صفحات به‌صورت آزمایشی راه‌اندازی شده‌اند و به‌تدریج برای دیگر پدیدآورندگان نیز تکمیل خواهند شد.

* هوش مصنوعی چه جایگاهی در برنامه‌های آینده نورلایب خواهد داشت؟

هوش مصنوعی یکی از محورهای اصلی توسعه خدمات نورلایب است.

خدمت «گفت‌وگو با کتاب» نخستین گام

چشم‌انداز ترسیم‌شده برای این پایگاه نیز نشان می‌دهد که مسیر توسعه آن، تنها به افزایش تعداد منابع محدود نیست؛ بلکه حرکت به‌سوی ایجاد یک سکوی هوشمند پژوهش، مهم‌ترین هدفی است که آینده نورلایب را رقم خواهد زد و در واقع، بین دانش، فناوری و پژوهش، پیوندی عمیق و اثربخش ایجاد می‌کند

تنوع مخاطبان، همکاری با دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمی، دسترسی سازمانی، ارائه منابع مرجع فارسی و عربی، نسخه‌های چاپ سنگی، امکانات پژوهشی، خدمات مبتنی بر هوش مصنوعی و توسعه مستمر پایگاه، مجموعه‌ای از ظرفیت‌ها را شکل داده است که نورلایب را به یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های علمی کشور در حوزه علوم اسلامی و علوم انسانی تبدیل کرده است

تنوع مخاطبان، همکاری با دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمی، دسترسی سازمانی، ارائه منابع مرجع فارسی و عربی، نسخه‌های چاپ سنگی، امکانات پژوهشی، خدمات مبتنی بر هوش مصنوعی و توسعه مستمر پایگاه، مجموعه‌ای از ظرفیت‌ها را شکل داده است که نورلایب را به یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های علمی کشور در حوزه علوم اسلامی و علوم انسانی تبدیل کرده است.

چشم‌انداز ترسیم‌شده برای این پایگاه نیز نشان می‌دهد که مسیر توسعه آن، تنها به افزایش تعداد منابع محدود نیست؛ بلکه حرکت به‌سوی ایجاد یک سکوی هوشمند پژوهش، مهم‌ترین هدفی است که آینده نورلایب را رقم خواهد زد و در واقع، بین دانش، فناوری و پژوهش، پیوندی عمیق و اثربخش ایجاد می‌کند. ■

*** اگر نکته‌ای باقی مانده است، بفرمایید.**

آنچه برای ما اهمیت دارد، توسعه مستمر خدمات متناسب با نیازهای پژوهشگران است.

نیازهای جامعه علمی، همواره در حال تغییر است و یک کتابخانه دیجیتال نیز باید همگام با این تحولات حرکت کند. به همین دلیل، نورلایب علاوه بر افزایش منابع، توسعه فناوری‌ها، ارتقای خدمات پژوهشی و بهبود تجربه کاربری را نیز در دستور کار خود قرار داده است.

امیدواریم با استمرار این روند، نورلایب بتواند بیش از گذشته در خدمت استادان، پژوهشگران، دانشجویان، طلاب و همه علاقه‌مندان به علوم اسلامی و علوم انسانی قرار گیرد و نقش مؤثرتری در گسترش پژوهش‌های علمی ایفا کند.

نورلایب امروز صرفاً یک کتابخانه دیجیتال نیست؛ بلکه زیرساختی پژوهشی است که با گردآوری گسترده منابع علوم اسلامی و علوم انسانی، توسعه خدمات هوشمند، ارائه ابزارهای متنوع تحقیق و ایجاد شیوه‌های گوناگون دسترسی، تلاش می‌کند نیازهای جامعه علمی را در یک محیط یکپارچه پاسخ دهد.

همین ویژگی باعث شده است که نورلایب بتواند پاسخگوی نیاز طیف گسترده‌ای از طلاب، استادان دانشگاه، دانشجویان، پژوهشگران و مراکز علمی باشد.

*** باتوجه به گستره خدمات، نورلایب چه جایگاهی در میان کتابخانه‌های دیجیتال کشور دارد؟**

باتوجه به حجم منابع، تنوع خدمات، امکانات پژوهشی و روند توسعه مستمر، نورلایب امروز یکی از جامع‌ترین کتابخانه‌های دیجیتال تخصصی در حوزه علوم اسلامی و علوم انسانی به شمار می‌آید.

وجود بیش از ۱۴۵ هزار جلد کتاب، ده‌ها میلیون صفحه تصویر، ابزارهای پژوهشی، خدمات مبتنی بر هوش مصنوعی، دسترسی‌های متنوع برای کاربران حقیقی و سازمانی، نسخه‌های چاپ سنگی، منابع مرجع فارسی و عربی و توسعه پیوسته امکانات، ظرفیت کم‌نظیری را برای جامعه علمی کشور فراهم کرده است.

هدف نهایی این است که پژوهشگر بتواند از مرحله جست‌وجوی منابع تا مطالعه، یادداشت‌برداری، تحلیل، استناد و مدیریت پژوهش، همه فعالیت‌های خود را در یک محیط یکپارچه انجام دهد.